

Karl Barth: Die Schrift und die Kirche. Sbirky Theologische Studien sešit 22. Evang. Verlag, Zollikon-Zürich 1947. Stran 44, cena 2.50 šv. fr.

Není, myslím, v současnosti theologa, jehož publikační činnost by bylo možno stavět na roveň dílu basilejského profesora Karla Bartha, a to jak závažností obsahu, tak už rozsahem i rozmanitostí. I minulý rok 1947 — až na Barthovy publikace nijak mimořádně bohatý — o tom svědčí. Monumentální Dogmatika nepokročila sice žádným svazkem (příští má být vydán až letos na jaře), zato Barth upravil a vydal dva cykly svých bonnských přednášek: především už starší zdařilé přednášky o Dějinách protestantské theologie 18. století (které by si zasloužily svými pronikavými exkursy v oblasti tehdejší filosofie, umění i vědy hodně pozornosti i z řad netheologů) a loňské svěží přednášky Nárys dogmatiky. Na sklonek roku pak — kromě jiných spisků a článků — vyšly dva sešity Theologických studií, o jednom z nichž tu referuji. Je to žánr z rozmanitých projevů roku 1947, zvláště z doby autorovy letní cesty po Německu. Ve svazčku Pismo a církev je přednáška při theologické ekumenické konferenci v Bossey o Autoritě a významu bible. Dotýká-li se Barth takto jednoho ze základních „principů protestantských“, předepisá důraznou poznámku, že „autorita bible“ nemůže být ve svém základě pro theologii teprve problémem. Autorita Pisma prostě platí, výpovědi o ní mohou být jen analytické věty, které předpokládají tento stav věcí. Vždyť církev se nejen zabývá Slovem Božím, nýbrž jím doslova existuje. Ono ji — v době mezi časy, t. j. mezi zmrtvýchvstáním a druhým příchodem — konstituuje, v něm je jinak skrytá přítomnost Kristova v jeho církvi viditelná už teď. „Jest mnoho věcí na nebi a na zemi, ale jen jeden Bůh, a mnohé idey o Bohu... ale jen jedno Slovo Boží, jen jeden Ježíš Kristus.“ (Str. 7.) Sklouzne-li církev s této své jediné autoritativní base, rozplyne se v neurčitém náboženském či moralistickém oparu, a to, co z ní zůstane, je psychologicko-sociologický fenomén, který postrádá hlubšího existenčního oprávnění. Právě tak je tomu i s theologií. Je jí volno vzdat se jména „theologie“ a stát se „vědou o náboženství“. Chce-li se však zvat křesťanskou theologií, pak pro ni není jiné cesty než „jho“ výlučné biblické authority.

Druhá část 22. svazku Theologických studií, pojednání o Církvi — živém sboru živého Pána Ježíše Krista, je psána jako průpravná práce k amsterodamské konferenci Světové rady církví. Barth tu přemýšlí o podstatě církve (již chápe jako dynamickou realitu, žádnou statickou, zásadněnou civitas platonicu); o jejím ohrožení (neboť i církev je o sobě prvek stvořený, a tedy ohrožený skutečností); a o jejím obnovení, jehož nadějí je neohrožitelná Hlava církve. Zdá se, že nejvíce pozornosti vyvolá právě třetí část tohoto pojednání, která se při otázce církevního zřízení — jehož kritériem má být: klást co nejmenší odpor obnovení sboru jeho živoucím Pánem — vyslovuje pro kongregacionalistický princip. — Je známo, že se Karl Barth v poslední době často obrací i proti pojmu „církev“. Zdá se mu příliš abstraktní a i etymologický (ve své podobě „Kirche“ et consortes) neurčitý. Místo něho doporučuje větší pozornost pojmu „sbor“ (Gemeinde), který je konkrétnější. Tak byla chápána církev v Novém Zákoně. — A tak v naší studii znovu opakuje: „Una sancta“ existuje ve viditelném sboru. Tento sbor nemá být ničím odsunován od Slova Božího. Papální, episkopální, ale i presbyterně-synodální zřízení snižuje svobodu sboru, jeho otevřenost vůči tomuto Slovu, snižuje možnost reformace. Dopouští se tu prý vesměs podivného protimluvu, že na jedné straně lidem (t. j. živému sboru) důvěřují příliš málo, a na druhé straně opět lidem (t. j. určitým zvoleným representantům) důvěřují příliš mnoho. Proto Barth soudí, že budoucnost patří kongregacionalistickému zřízení.

Tyto vývody jistě vyvolají diskusi. Nejen se strany lutherských bohoslovců (o římskokatolických ani nemluvě), ale i reformovaných. Mám zato, že se tu Barth především obrací proti německé lutherské církvi. Tomu svědčí jasně paralela politická (str. 43), která doporučuje demokratické zřízení proti autoritativnímu a naděje se od reformy církevního

sloupnosti, látku řadil thematicky. Ovšem — připouští Madsen — leckde toto rozpoznání nevyhovuje; jde však o celek, nikoli o podrobnosti! Matouš tedy patří k typu abstraktně reflexivnímu.

Lukáš už třetím veršem první kapitoly ukazuje na sklon k reflexi; neuvádí se jako na slovo vzatý referent! Dosadil díl z Marka, ale jeho samostatná látka má jiný charakter než vizuální, neboť obrazy rozvádí a vysvětluje, pátraje po příčinách. Na rozdíl od subjektivního Matouše chce být objektivní — patří tedy k typu reflexivně objektivnímu.

Důsledky těchto zjištění jsou Madsenovi na bile dni: Marek byl předlohou Matoušovi i Lukášovi, Marek je prvotní již proto, že je celistvý a že není myslitelný, aby při znalosti ostatních evangelií vynechával jejich abstraktní části. Vizuální rys Markův je u Matouše a Lukáše nahrazen abstraktním. Matoušovu tendenci lze vyjádřit zkratkou: Ježíš v souhlase s Písmem a důraz na jeho učení. Lukáš má zájem na poměru Ježíšovy smrti a zmrtvýchvstání podle Písem, zájem na životě vnitřním; za vším pak je snaha ukázat na dobrý poměr k Římanům.

Šla tedy evangelijní tradice z Marka přímo k Matoušovi a Lukášovi. Madsenova theorie ve svých výsledcích podpírá dřívější zjištění, t. zv. formálně-historické novozákonní školy; Madsen se však domnívá, že jeho důkaz je daleko prokazatelnější a na jistější půdě! Nicméně pouhý psychologický pohled žádnému theologovi nemůže stačit, ač s ním může počítat jako s podporou. Není však důkazem; všimněme si, jak Madsen musí mnoho předpokládat — na příklad vždy jediného autora každého evangelia! A výklad, že Marek proto je nejstarší, protože vizuální, nemá za sebou dosti průkaznosti. Zjišťuje-li Madsen, že Matouš a Lukáš jsou thematickým zpracováním událostí, shoduje se sice s moderní kritikou, nezdá se však, že by k tomuto poznání bylo nezbytno určit psychologický typ evangelisty. Rozhodně pak tato theorie může být uplatňována jen petitem či jako exkurs, ale zásadní průkaznosti nemá.

Dánská — lépe řečeno — kodaňská novozákonní věda žije dosud z dědictví liberalismu; nutno jí sice ke cti přičísti přísné požadavky na řečtinu bohoslovců, avšak theologicky nepřináší samostatných plodů. Proto Madsenův pokus je — ač v téže linii a ne zcela osamocený — do jisté míry svérázný.